

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Антохіна Ольга Станіславівна
*Студентка III курсу юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
e - mail :Olga_Antohena@mail.ru*

Ключові слова: конституційне право, омбудсман, правове регулювання.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, і тому проблема захисту державами прав та свобод своїх громадян стоїть на першому місці. Для України в умовах розбудови і розвитку ця проблема також є нагальною. Тому у структурі державного механізму України згідно з Конституцією України і Законом «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. з'явився новий інститут – Уповноважений Верховної Ради з прав людини, який у більшості країн світу має назву омбудсмен.

Цей інститут починає формуватися у Скандинавських країнах наприкінці XIX ст., а його родоначальницею була Швеція. Компетенція омбудсманів за колом органів і осіб не є однозначною в різних державах. Як правило, компетенція омбудсмана обмежується органами державного управління (лише у Швеції та Фінляндії омбудсман може оцінювати діяльність суду). Деякі омбудсмани мають специфічні повноваження: право звернення до конституційного суду з клопотанням про розгляд цивільної скарги, про визнання закону неконституційним, про перевірку правомірності затримки громадян (Австрія, Іспанія).

Запровадження посади Уповноваженого Верховної Ради з прав людини – це новація в Конституції України. Жодна Конституція УРСР не мала такої правової норми, бо вважалася, що сама Конституція є самостійним гарантом прав людини.

Інститут Уповноваженого щодо інших правозахисних механізмів є додатковим (субсидіарним) засобом захисту прав і свобод людини в Україні. Основою його регулювання

є Конституція України Та Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини». Цей закон встановлює основи правового статусу українського омбудсмена, а саме вимоги до кандидатів на цю посаду, порядок обрання і припинення діяльності, компетенцію, гарантії діяльності омбудсмена.

Проте аналіз даного закону свідчить про низку недоліків в регулюванні цього інституту. І тому було б за необхідне, беручи досвід інших держав, реформувати інститут Уповноваженого.

Насамперед необхідно встановити чіткі кваліфікаційні вимоги до кандидата на дану посаду, хоча, наприклад, шведський закон передбачає обов'язкову юридичну освіту омбудсмена, а в Данії та Норвегії він повинен відповідати кваліфікаційним вимогам посади судді. Оцінка компетенції омбудсменів у Великобританії, Канаді, Франції, Швеції свідчить, що вони наділені значно ширшими функціями, тому розширення компетенції українського Уповноваженого буде відповідати світовій практиці і надасть можливість більш широкого захисту прав громадян. Потребує вдосконалення і механізм організації роботи правозахисного зі зверненнями. Закон передбачає подання їх громадянами лише в письмовій формі, що дещо обмежує можливості. Хоча в більшості країн допускається подання скарг омбудсмену в різних формах. Вважаємо також за необхідне розширити інститут Уповноваженого: запровадити предметні і територіальні підрозділи, ввести посади заступників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Це б сприяло підвищенню співпраці Уповноваженого з окремими територіальними громадами, надало б можливість більш високого контролю то захисту конституційних прав та свобод громадян.

Проведений аналіз дає змогу зробити висновок, що Закон України у цілому відповідає основним демократичним принципам і нормам, які утвердилися у практиці багатьох країн світу. Однак він також виявив і низку проблем, що потребують законодавчого регулювання.

***Науковий керівник:** доцент кафедри конституційного, муніципального і міжнародного права юридичного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна, к.ю.н Зубенко Ганна Вікторівна.*